

Arnold Cornelis, *Logica van het gevoel*

Inleiding

Cornelis geeft met zijn boek 'Logica van het gevoel' blijk van een geheel eigen kijk op de wereld om ons heen. Hij introduceert vele nieuwe begrippen en denkbeelden die in een zelf ontworpen systeem passen. Hiermee geeft hij de mogelijkheid om op een andere manier naar de ontwikkelingen om ons heen te kijken. In de eerste paragraaf worden enkele begrippen van Cornelis verduidelijkt. De stabilisatielaag van het natuurlijk systeem wordt behandeld in paragraaf 2. De stabilisatielaag van het sociale regelsysteem komt aan bod in paragraaf 3. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de stabilisatielaag van de communicatieve zelfsturing in paragraaf 4. Ten slotte volgt de conclusie.

Paragraaf 1 De logica van het gevoel

Cornelis beschrijft de logica van het gevoel als een persoonlijke filosofie, als een filosofische vingerafdruk verschillend voor ieder mens. Ieder mens heeft een eigen logica van het gevoel. Meestal blijft deze filosofie een gevoel, maar als er problemen zijn, en dat weet men met zijn gevoel, dan is het belangrijk de verborgen logica te doorgronden. De logica van het gevoel begeleidt mensen als het ware door de stabiliteitslagen. Met behulp van de logica van het gevoel zal de mens uiteindelijk in staat zijn zichzelf te sturen en zo nieuwe mogelijkheden te ontdekken. Dit zal alleen lukken wanneer de emoties zich in de drie stabiliteitslagen kunnen nestelen. Mensen wiens emoties zich niet kunnen nestelen in een van de stabiliteitslagen zullen nooit de volgende laag kunnen bereiken. De logica van het gevoel zal duidelijk maken wanneer dit het geval is. Het is belangrijk hiernaar te luisteren. De gedachte van de logica van het gevoel komt overeen met de ziel die werd genoemd door Rijken. Hij vertelde dat mensen steeds vaker moeten gaan reageren met hun ziel omdat de ontwikkelingen alsmaar sneller gaan. Er is minder tijd om na te denken en luisteren naar de boodschap van de ziel is de enige manier om hier mee om te gaan. De ziel functioneert dan zoals de logica van het gevoel en maakt duidelijk waar persoonlijke waarden liggen.

Wanneer de emoties zich hebben genesteld in een stabiliteitslaag en men overgaat naar de volgende laag dan verschijnt volgens Cornelis een ander type

mens. Deze mens ontwikkelt een nieuw zelfbeeld en kijkt op een andere manier tegen de wereld aan. Dit zou een transformatie genoemd kunnen worden zoals deze door Pine besproken is. Pine spreekt in het kader van zijn ervaringseconomie over de progressie van economische waarde van grondstoffen naar goederen naar diensten naar ervaringen. Ervaringen ziet hij echter niet als eindpunt, hij heeft de transformatie genoemd als volgende stap van progressie. Deze transformatie verandert het leven en Pine spreekt in dit verband over wijsheid. Dit is ook bij Cornelis terug te vinden. Een overgang van een persoon naar een nieuwe stabiliteitslaag is een transformatie die ervoor zorgt dat men meer kennis verwerft en zo wijzer wordt. Cornelis spreekt in zijn boek niet slechts over individuen, maar juist over de transformatie van de gehele maatschappij. Ook Pine plaatst de ontwikkelingen in een groter verband.

Paragraaf 2 De stabiliteitslaag van het natuurlijk systeem

De mens wordt in de stabiliteitslaag van het natuurlijk systeem de verborgen mens genoemd. Cornelis spreekt over de verborgen mens om aan te geven dat deze mens zichzelf niet stuurt. Deze mens neemt waar, maar leert niet door actief zichzelf of de omgeving te veranderen. De menselijke wil en het vermogen te leren blijven verborgen waardoor de mens in deze stabiliteitslaag niet wezenlijk verschilt van het dier dat wordt geleid door zijn instinct. De mens, maar ook de maatschappij die zich in deze laag bevindt, is op zoek naar veiligheid en geborgenheid. Dit vindt hij in de bescherming door de ouders en in de veilige wereld van mythen en godsdiensten. Deze wereld bestaat uit feiten, slechts wat waargenomen kan worden bestaat. Hierin komt deze laag overeen met de fysieke wereld van Maes. De stabiliteitslaag van Cornelis bevat echter ook emoties uit de emotiewereld. Vooral geborgenheid en veiligheid spelen een belangrijke rol in de stabiliteitslaag van het natuurlijk systeem. Hier zien we een gedeeltelijke overlapping van de fysieke en de emotiewereld van Maes. Ook de informatiewereld van Maes past in deze stabiliteitslaag. Cornelis noemt informatie ook wel feiten. Voor Cornelis vallen de informatiewereld en de fysieke wereld dan ook samen in deze stabiliteitslaag, ofwel de wereld, van feiten.

Paragraaf 3 De stabiliteitslaag van het sociale regelsysteem

De mens die bij de stabiliteitslaag van het sociale regelsysteem hoort is de zwijgende mens. In deze laag zijn mensen wel in staat te leren, maar wat zij leren is handelen, en de structuur voor dat handelen wordt bepaald door de normen van het sociale regelsysteem. Belangrijk in dit sociale regelsysteem is de wetgeving. Wetten dienen gelijkheid te garanderen. Rationaliteit staat centraal, het wetenschappelijk denken ontwikkelt zich in deze stabiliteitslaag, alsmede de techniek en sociale organisatie. Er ontstaan meerdere sociale werelden afhankelijk van wat met het natuurlijk systeem wordt gedaan. Het natuurlijk systeem wordt ingepast in een sociaal systeem. Dit sociale systeem

biedt mensen geen mogelijkheid tot zelfsturing. Alles is gereguleerd, mensen bewegen zich binnen de wetten en de vastgestelde normen. De mens is niet in staat de eigen waarden te volgen. Dit is de zwijgende mens die zich mee laat voeren met de stroom van regels van het sociale systeem. Deze stabiliteitslaag past niet in de fysieke of in de informatiewereld van Maes. Wel spelen bepaalde emoties als gelijkheid en rechtvaardigheid hier een rol. Deze gelijkheid wordt afgedwongen door regels in plaats van door vertrouwen. In deze stabiliteitslaag hoort de traditionele organisatiestructuur met contracten en duidelijk passend in het juridische systeem. Virtuele organisaties die steunen op onderling vertrouwen en de wens van het ontdekken van nieuwe mogelijkheden, zoals beschreven door Jägers, zijn in deze stabiliteitslaag ondenkbaar. Ook een bedrijf als The Vision Web zou de kracht van de creativiteit verliezen in een systeem waarin regels het dominante coördinatiemechanisme zijn.

Paragraaf 4 De stabiliteitslaag van de communicatieve zelfsturing

De stabiliteitslaag van de communicatieve zelfsturing is de stabiliteitslaag van de communicatieve zelfsturende mens. Deze sturende mens zet zijn emoties om in een sturingslogica en die wordt nu voortaan het voorwerp van communicatie. Door communicatie wordt de wereld van mogelijkheden geopend. De gespecialiseerde mensen uit het sociale regelsysteem ontdekken dat zij elkaar nodig hebben om daadwerkelijk te leren en tot nieuwe inzichten te komen. De werkelijkheid is te complex om door een persoon begrepen te worden. In deze laag passen de virtuele organisaties van Jägers perfect. Doordat verschillende specialisten samenwerken op basis van vertrouwen aan het ontdekken van nieuwe mogelijkheden ontstaan nieuwe inzichten en verwerft de maatschappij kennis.

De nieuwe mogelijkheden die in deze stabiliteitslaag ontstaan moeten ook op hun wenselijkheid worden onderzocht. Alleen zo kan de maatschappij leren. Dit idee is ook uitgesproken door Felix. Hij sprak over de studenten van nu die de ontwikkelingen in de toekomst moeten sturen. Men moet de invloed die nieuwe ontwikkelingen hebben op de maatschappij voortdurend onderzoeken en beoordelen met behulp van de waarden die spreken uit de logica van het gevoel.

Cornelis spreekt in dit verband ook over de waarde van het merk. Volgens Cornelis laten mensen hun waarden blijken door de merken die zij kopen. Reclame sluit hierbij aan door de maatschappij de waarden te communiceren die bij bepaalde producten passen. Dit geldt niet alleen voor het merk sigaretten dat men rookt, maar ook voor de krant die men leest en voor de communities waartoe men behoort. Bedrijven maken hier niet alleen gebruik van om hun producten te verkopen, maar ook om het juiste personeel aan te trekken. Ook aandeelhouders reageren op de signalen die bedrijven uitzenden en kiezen ervoor te beleggen in bedrijven die bij hun waarden aansluiten. Voortdurend wordt ingespeeld op de 'verborgen' logica van het gevoel waardoor de mens geleid wordt. Dit alles heeft natuurlijk niet alleen betrekking op individuen, maar op de samenleving als geheel. Zo komen we uit bij de schematische weergave

van de relatie van het individu in verschillende rollen, met de organisatie en de samenleving van Maes. Dit schema blijkt naadloos aan te sluiten bij de theorie van Cornelis. Ook het belang dat Maes hecht aan het delen van emoties komt duidelijk naar voren bij Cornelis die beweert dat mensen de meeste kennis opdoen door ervaringen met elkaar te delen. Cornelis meent dan ook dat communicatie cruciaal is voor de toekomst van de maatschappij.

Conclusie

Cornelis verschaft met zijn theorie een nieuwe manier om naar de maatschappij te kijken. De logica van het gevoel is hierbij van essentieel belang. Deze innerlijke gids moet het individu en de samenleving op een hoger niveau tillen. Een niveau waar communicatie centraal staat. Alleen door communicatie zal men in staat zijn de steeds complexere en sneller veranderende omgeving te begrijpen. En alleen door communicatie zal men de ontwikkelingen kunnen sturen en corrigeren waar dit nodig is. Dit in overeenstemming met het logische gevoel van de maatschappij. De ideeën van Cornelis staan niet op zich. Vele elementen van zijn theorie zijn terug te vinden in de meningen van anderen die tijdens de colleges aan het woord geweest zijn. Dit draagt bij aan een beter begrip van zijn theorie en versterkt de interesse in de ontwikkelingen van de toekomst.